

dr. Halász Zsolt

főosztályvezető-helyettes

Emberi Erőforrások Minisztériuma Oktatási Jogi Osztálya

1051 Budapest, Arany János utca 6-8..

tel. szám: 7954-331; telefax szám: 795-0226

jogalkotas@emmi.gov.hu

A Könyvtárosok Egyesületének javaslatai az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló rendelet módosítási előterjesztéshez¹

A Nemzeti alaptanterv és a kerettantervek változásai szükségessé teszik az érettségi követelményeinek módosítását is. Jelen előterjesztés a szervezési és általános tartalmi követelményekről szól.

A) A szervezési kérdésekkel kapcsolatban két észrevételt teszünk:

1. Szorgalmazzuk a szakközépiskola **szakismereti vizsgatárgyak** sürgős kidolgozását- a követelményekkel való tisztában lévő joga és a felkészítés biztonsága miatt. (8. p.)

2. Nem támogatjuk a **vizsgaelnökök díjazásának** csökkenését. A munka nem csökken, a felelősség pedig tovább nő. A vizsgán közreműködők díjazásának számítási alapja igazságos és pontos, de elég bonyolult.

B) Van-e könyvtárosanár, könyvtár-pedagógus az érettségi részletes követelményeit kidolgozó bizottságban?

Az előterjesztés az egyéb intézkedések között a következőket írja: „A változások megvalósulásához a Vizsgaszabályzat módosításának hatályba lépését követően az érettségi vizsga részletes követelményeiről szóló 40/2002. (V. 24.) OM rendelet módosítására is szükség lesz.” (16. p.)

Az előterjesztést átolvasva elképzelhetőnek tartjuk, hogy a NAT és a kerettanterv kidolgozásával ellentétben nem vontak be az informatika érettségi átdolgozásába könyvtárosanárt. Amennyiben ez így van, nyomatékosan kérjük, hogy ezt tegyék meg, legalább a részletes követelmények kidolgoztatásakor. E nélkül nem látjuk biztosítottak a NAT-ban megfogalmazott könyvtári tartalmak, könyvtár-pedagógiai célok érvényesítését.

¹ Előterjesztés az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról, Bp., EMMI, 2014.12.15. 176 p. (Ikt. sz.: 55869/2014.);

és Melléklet az 55869/2014. számú előterjesztéshez .../2014. (...) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet módosításáról, Bp., EMMI, 2014.12.15.158 p., URL: <http://www.kormany.hu/download/3/64/30000/%C3%A9retts%C3%A9gi.zip#!DocumentBrowse>
Utolsó letöltés: 2014.12.16.

C) Az egyes vizsgatárgyak követelményeiről

Összefoglalóan az egyes érettségi tárgyakkal kapcsolatban azt tudjuk megfogalmazni, hogy az etikus forráshasználat elvárása több helyen hiányzik. Az alábbiakban kigyűjtöttük azokat a helyeket, ahol mindenképpen szükségesnek tartjuk ennek a követelménynek a megjelenítését. Az etikus információ- és forráshasználat több szempontból is fontos, több rész követelményt takar:

- a plágium, a gondolatok, szavak forrásmegjelölés nélküli felhasználása sem etikai, sem jogi szempontból nem elfogadható tevékenység,
- felhasznált információink akkor hitelesek, ha egyértelműen azonosítható, visszakereshető forrásuk,
- felhasznált információink értékét, így meggyőző erejét befolyásolja annak forrása,
- tartalomnak, a szövegkörnyezetnek, az alkotó céljának megfelelő, azt nem kifordító, elferdítő felhasználás alapvető etikai elvárás,
- az általános műveltség részét képezi, kereshetőségi követelmény a források bibliográfiai adatainak azonosítása,
- A NAT az anyanyelvi kommunikáció és a digitális kulcskompetencia követelményei között is kiemeli az etikus forráshasználat elveit.

Konkrét javaslatok vizsgatárgyak szerint:

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A magyar nyelv és irodalom érettségi vizsga **célja**

Az érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó (27. p.)

Kiegészítési javaslat:

- képes-e szöveggel etikusan bánni, az etikai hibákat észlelni

Indoklás: Mivel a magyar nyelv és irodalom kötelező érettségi vizsgatárgy, ezért különösen fontosnak tartjuk az etikus forráshasználat minimumának elvárását.

Továbbá a NAT műveltségterülete a 4. szerkezeti egységében, a tanulási képesség fejlesztésében is elvárásaként fogalmazza meg a forrásjelölést és az etikus felhasználást is.

Tartalmi követelmények, középszint és emelt szint

Szövegértés

„Információk feldolgozása és megítélése [...]: Nyomtatott és elektronikus közlések információinak célirányos és kritikus használata.” (28. p.)

Kiegészítési javaslat:

etikus (konkrét szövegjavaslat: információinak célirányos, *etikus* és kritikus használata)

Indoklás: lsd. a hozzászólás bevezetőjében

TÖRTÉNELEM

Tartalmi követelmények, középszint / emelt szint

1. Ismeretszerzés, források használata (41. és 43. p.)

Kiegészítési javaslat:

forrás azonosítása, etikus és hiteles felhasználása, pontos forrásmegjelölés

Indoklás: Ebben a témakörben több, a források használatával kapcsolatos követelmény valóban megjelenik, hiszen a történelem tárgy tanítása nagymértékben épít a források használatára. Így ezen a területen különösen fontos azok hitelességének vizsgálata, etikus használata. Az etikus használat alapja a forrástípustól függő azonosító adatok megadása (alkotó, keletkezési idő, hely), a felhasználás során a tartalom etikus idézése. Ez egyaránt fontos a hitelesség, visszakereshetőség és a forrás értékének megállapítása szempontjából, így szükséges a forrásértelmezéshez, forráskritikához.

Ezért javasoljuk az elvárás megjelenítését egy önálló sorban vagy valamely követelményhez kapcsolva.

FÖLDRAJZ (FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK)

Az emelt szintű tantárgyi érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó [...] - jártas-e a földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók kiválasztásában és használatában, a bennük közölt információk feldolgozásában, értelmezésében”

Kiegészítési javaslat: és etikus felhasználásában (konkrét szöveghely: a fenti idézet folytatásaként)

Indoklás: lsd. a hozzászólás bevezetőjében

Szeretnénk kiemelni, hogy ez a követelmény előremutató, az információs műveltség, az egész életen át tartó tanulás elismerését jelzi.

A MOZGÓKÉP- ÉS MÉDIAISMERET

Tartalmi követelmények, középszint

5. Stílus- és műismeret

„Mediatizált információforrások használata: Az egyes médiumokban használatos szövegtípusok (pl. újsághírek, riportok és tanulmányok, rádióműsorok, filmek, televíziós műsorok, weblapok, CD-ROM-ok, digitális archívumok) mint információs források tudatos, szelektív és célirányos használata (pl. a projektmunkában).” (157. p.)

Kiegészítési javaslat:

etikus. (konkrét szöveghely: *információforrások* tudatos, szelektív, *etikus* és célirányos használata)

Indoklás: lsd. a hozzászólás bevezetőjében

D) Könyvtárhasználati követelmények

A fentiek mellett természetesen a könyvtárhasználati tartalmakat közvetlenül tartalmazó Informatika tárgy érettségi követelményeit vizsgáltuk meg részletesebben.

Az általános könyvtárszakmai, könyvtár-pedagógiai szempontok mellett szem előtt tartottuk azt is, hogy az emelt szintű informatika érettségi feltétele a felsőoktatásban az informatikus könyvtáros szakra való bejutásnak.

Összefoglalóan azt mondhatjuk, hogy az előterjesztésben szereplő követelmények jelentős átfogalmazást igényelnek.

INFORMATIKA

Érettségi vizsga általános követelményei

Középszinten:

A vizsgázó bizonyítsa be, hogy: [...]

- „képes a könyvtári informatikai rendszerek lehetőségeinek használatára;” (117. p.)

Kiegészítési javaslat:

- képes az információforrások etikus használatára

Indoklás: A hozzászólás bevezetőjében már kifejtett okok miatt ez az elvárás különösen meg kell jelen annak a vizsgatárgynak a követelményei között, melynek feladata az alapok tanítása.

Az előterjesztésben szereplő, itt idézett elvárás megfogalmazását kellően átfogónak, gyakorlatiasnak, így megfelelőnek látjuk.

Emelt szinten:

A vizsgázó képes: (117. p.)

Kiegészítési javaslat:

- a problémák értelmezéséhez, megoldásához a könyvtári informatika nyújtotta lehetőségeket is bevonva releváns információforrásokat keresni, azokat etikusan felhasználni

Indoklás: Az információkereséshez, felhasználáshoz kötődő követelmények az emelt szintű érettségiből különösen nem maradhatnak ki. Egyrészt mert a felsőoktatásban való sikeres továbbtanuláshoz szükségesek a könyvtárhasználati ismeretek is, másrészt mert az informatikus könyvtáros szakra való felvételnek is feltétele.

Tartalmi követelmények, középszint és emelt szint

1. Információs társadalom (117. és 119. p.)

Információkezelés	Az információkezeléssel kapcsolatos alapfogalmak ismerete.
-------------------	--

Kiegészítési javaslat:

A források megjelölése.

Indoklás: Az információ „származásának”, forrásának rögzítése, jelölése alapkövetelmény, melyet a NAT és a kerettantervek is megfogalmazznak.

9. Könyvtárhasználat (118-119. és 120. p.)

Könyvtárak	A könyvtárak funkciói. Könyvtártípusok. Elektronikus könyvtárak. Dokumentumtípusok.
Információkeresés	Katalógusok, számítógépes információkeresés. Hivatkozások alkalmazása.

Módosítási javaslat:

Könyvtárak	A könyvtári funkciók élethelyzetekhez kapcsolása. (középszint) A könyvtári funkciók szerepe az egyén és a társadalom életében (emelt szint) Az információs igénynek megfelelő könyvtártípus és könyvtár kiválasztása, az alapszolgáltatások bemutatása. Elektronikus könyvtárak használata. Problémának megfelelő dokumentum- és forrástípus kiválasztása, használata. (Esetleg: Dokumentumtípusok funkcióinak összehasonlítása.)
Információkeresés és -használat	Forráskeresés könyvtári katalógusokban. Forrásjegyzék összeállítása. Bibliográfiai hivatkozások alkalmazása.

Indoklás: A könyvtárak témakör követelményének tervezett megfogalmazása nem tevékenységközpontú, így nem a bevezetőben megfogalmazott és a többi témakörnél megjelenő gyakorlatiaságot szolgálja. Továbbá jobban illeszkedik a NAT szintén gyakorlatias fejlesztési feladataihoz.

Egyesületünk szövegváltozata nem tartalmaz az eredetihez képest több témakört, csupán gyakorlatiasabbá és konkrétabbá teszi azokat.

Ezért is javasoljuk a fenti átfogalmazást.

Reméljük, észrevételünkkel tudjuk azt a célunkat támogatni, hogy a könyvtárhasználati tudás alapjai nélkül egy diák se hagyhatta el a középiskolát. A felvetett témák részletesebb kifejtésében, a megoldásmódok, szövegváltozatok kidolgozásában szakértőink készséggel állnak rendelkezésükre!

Hozzászólásunkat az egyesületi tagság és az érdeklődők tájékoztatására honlapunkon nyilvánosságra hozzuk.

Budapest, 2014. december 30.

az elnökség nevében
Szakmári Klára
elnök